

*București
3 Septembrie 2024*

Transparency International Romania: un NU ferm pentru trecerea informațiilor din dosarele aflate pe rolul instanțelor judecătorești la puterea executivă

Transparency International Romania ia act cu îngrijorare de faptul că puterea executivă tinde să încalce grav independența justiției, precum și confidențialitatea dosarelor aflate pe rolul instanțelor judecătorești - prin inițiativa de preluare a datelor și informațiilor în mod centralizat de la nivelul instanțelor la nivelul sistemului informatic - ECRIS al Ministerului Justiției. Fie și în principiu, un asemenea concept nu poate fi acceptat într-un stat democratic.

Argumentul dat de reprezentanții Ministerului Justiției, acela că se asigură finanțarea prin fișa proiectului "Dezvoltarea sistemului electronic de management al cauzelor ECRIS V" (cod SMIS 142520/ SIPOCA 871) pentru dezvoltarea soluțiilor informatice la nivel centralizat prin serviciile ministerului, nu poate să subziste pentru că atât obiectivul de reformă, cât și finanțarea pot fi trecute la nivel centralizat fie la Înalta Curte de Casație și Justiție, fie la Consiliul Superior al Magistraturii, dat fiind că aceste aspecte nu sunt în categoria celor nenegociabile din cadrul PNRR sau POCA. Există posibilitatea ca Ministerul Justiției să modifice prin acord fișa de proiect și să menționeze faptul că predă acest sistem Consiliului Superior al Magistraturii sau Înaltei Curți de Casație și Justiție. Justificarea referitoare la finanțare nu va putea înfrânge niciodată ordinea constituțională de drept și garanțiile pentru independența justiției astfel cum sunt statuate în Constituția României, în jurisprudența Curții Constituționale și în hotărârile Plenului CSM.

Mai mult decât atât, putem observa că în Uniunea Europeană sistemele informatice ale instanțelor se află în gestiunea acestora, și nu în gestiunea guvernelor, astfel încât datele și informațiile gestionate cu privire la dosarele aflate pe rolul instanțelor judecătorești să nu poată fi, sub nicio formă, în sialul puterii executive.

Menționăm pentru opinia publică faptul că sistemul informatic ECRIS cuprinde toate dosarele aflate pe rolul instanțelor judecătorești, însemnând toate documentele depuse la dosar, toate încheierile de ședință, probele administrate, precum și documentele în draft ale completelor de judecată cu privire la proiectele de hotărâri. Opinia publică trebuie să cunoască faptul că în interfața ECRIS pe care o văd judecătorii se regăsesc și draft-urile hotărârilor judecătorești încă neaprobată și nediscutate în sensul emiterii hotărârii în completul colegial, adică doar variantele redactate de către judecătorul parte a completului însărcinat cu redactarea hotărârii. În materie penală este și mai grav riscul de accesare a acestor date, având în vedere că soluția se pronunță odată cu motivarea. Astfel, un document care urmează a deveni hotărâre judecătorească poate fi văzut de către reprezentanți ai puterii executive, înainte ca acesta să devină hotărâre.

Un alt aspect important este faptul că în Strategia Națională Anticorupție unul dintre factorii de risc pe baza cărora sunt identificate funcțiile sensibile este cel referitor la gestiunea informației și a resurselor informaționale la nivelul autorităților și instituțiilor publice. Un astfel de raționament arată fără putere de tăgadă faptul că gestionarul sistemelor informatice are capacitatea de a le accesa în orice moment.

Încă din 2020 când Ministerul Justiției prin proiectele de legi privind justiția a solicitat Consiliului Superior al Magistraturii să devină autoritatea responsabilă pentru protecția datelor cu caracter personal la nivelul instanțelor judecătorești s-a pus în discuția Plenului CSM fie respingerea acestei prevederi, fie predarea sistemului informatic. Astfel, orice viciu de securitate, orice risc informatic cu privire la deconspirarea accidentală a datelor cu caracter personal trebuie să fie în sarcina entității care administrează sistemul.

O asemenea situație, raportat și la subiectele sensibile care în trecutul mai îndepărtat sau mai apropiat al României au condus la deteriorarea încrederii cetățenilor în instituțiile statului, referindu-ne aici inclusiv la cooperarea prin protocoale cu serviciile de informații, ne arată posibilele vulnerabilități și gravitatea deosebită a acestora. O măsură luată pentru eficientizarea și modernizarea sistemului judiciar trebuie să aibă ca efect creșterea încrederii cetățenilor în capacitățile statului român de a funcționa democratic și echitabil, fără a lăsa loc de îndoială privind situația separării puterilor în stat.

Totodată, trebuie menționat că garanțiile comunicate de Ministerul Justiției cu privire la faptul că "nu intenționează să acceseze respectivele date" și că "integritatea personalului din cadrul direcției de specialitate din cadrul ministerului nu poate fi pusă la îndoială" - sunt nerelevante în contextul discuției referitoare la riscuri, pentru că riscurile ca atare sunt situații potențiale care se pot întâmpla. Cuvântul de onoare al Ministerului Justiției nu poate fi opus cuvântului de lege al Constituției privind separarea puterilor în stat.

În concluzie, Transparency International Romania susține inițiativele instituțiilor din România cu privire la modernizarea și digitalizarea sistemelor informatice și a platformelor de furnizare a serviciilor publice, însă fără ca prin aceasta să fie încălcată separația puterilor în stat, independența operațională și funcțională a instanțelor judecătorești.

În acest sens, Transparency International Romania solicită Ministerului Justiției să facă publică structura interfeței ECRIS V, pentru ca opinia publică să poată să evalueze în mod direct riscurile la care facem trimitere în argumentele de mai sus. De asemenea, Transparency International Romania solicită Ministerului Justiției să publice un calendar ferm și măsurile luate pentru transferul integral al sistemului ECRIS V, al datelor și al gestiunii informațiilor de la nivelul instanțelor judecătorești cu privire la dosarele justițiabililor la Consiliul Superior al Magistraturii sau la Înalta Curte de Casație și Justiție.